

ધોરણ : ૩

પર્યાવરણ

૧૬ . મારૂ ઘર

ଘରୁଆ

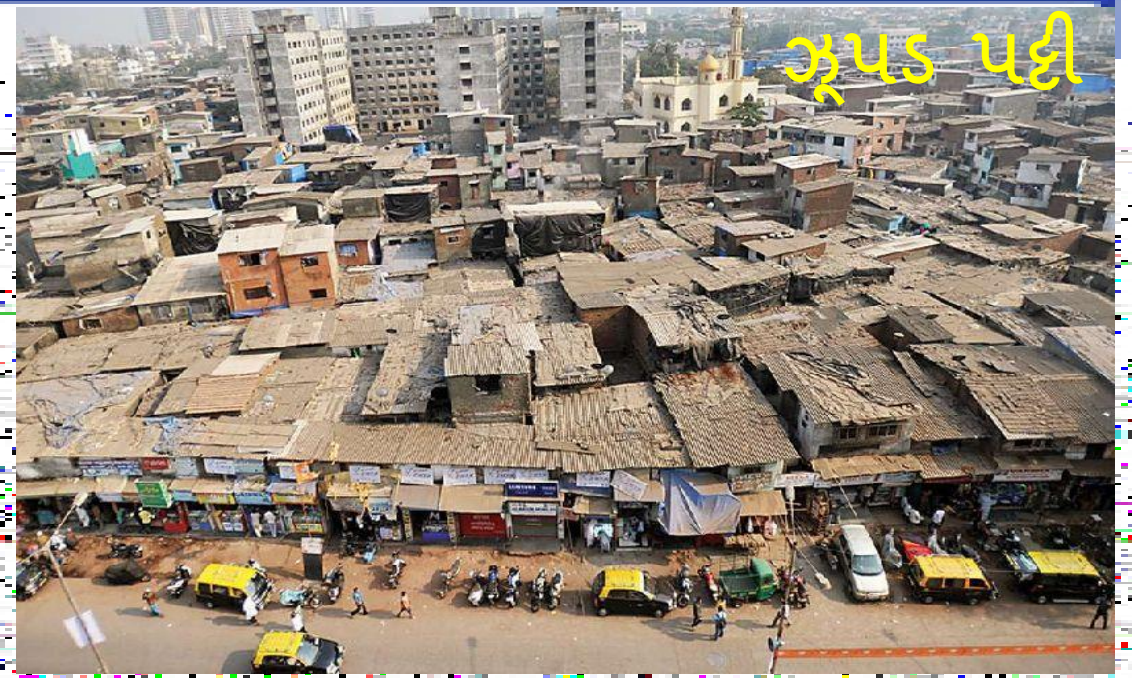
ଘରୁଆ

ଘରୁଆ

ଘରୁଆ

મકાનના વિવિધ ભાગ

બેઠક રૂમ

સુવાની રૂમ

રસોડું

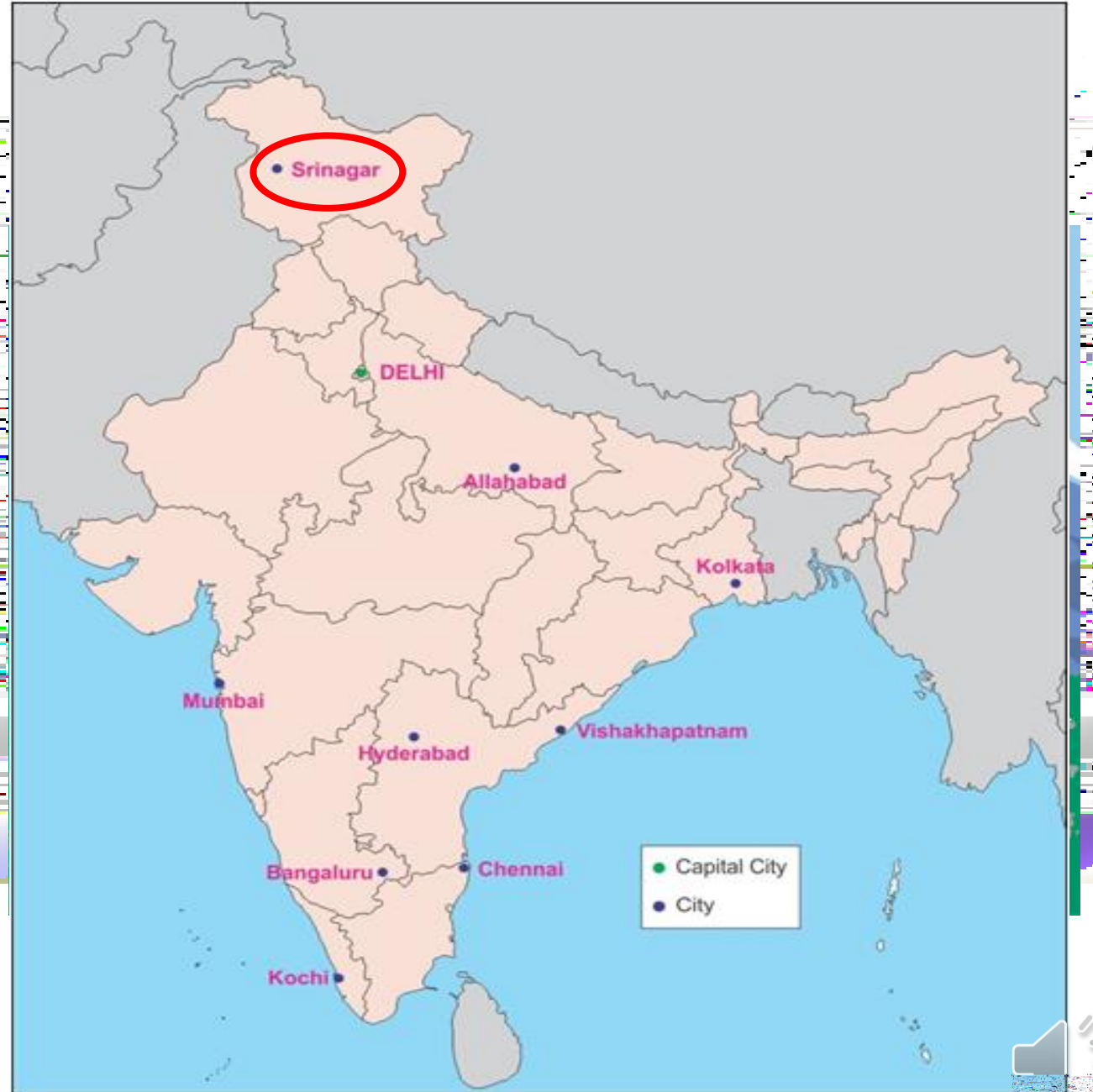
જમવાની રૂમ

બાથરૂમ

- ❑ મારું નામ નસિમ છે.
- ❑ હું શ્રીનગરમાં રહું છું.
- ❑ ગઈ કાલથી અમારી શાળામાં ઘણી બધી પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.
- ❑ તે અઠવાડિયા સુધી ચાલવાની છે.
- ❑ અમારી શાળામાં કેમ્પ છે એટલે આવું આયોજન છે.
- ❑ બાળકો બીજી જગ્યાએથી પણ કેમ્પ માટે અહીં આવ્યા છે.
- ❑ બધાને રહેવા માટે મેદાનમાં તંબુ બાંધ્યા છે.

- અમે શાળા ખૂબ જ સુંદર રીતે શણગારેલી છે.
- કેટલાક બાળકોએ કપડાંના ટુકડામાંથી બારણાંનાં તોરણ બનાવ્યા.
- કેટલાકે સૂકાં પાંદડા અને લાકડાંનાં વહેરનો ઉપયોગ કરી રંગોળી બનાવી.

આજે કેમ્પનો પ્રથમ દિવસ છે. અમે બધા ખૂબ ખુશ છીએ. સવારમાં અમે બધા ભેગાં મળીને મેદાનમાં વર્તુળ બનાવી બેઠાં હતા. દરેકે પોતાનો પરિચય આપવાનો હતો. પોતે ક્યાંથી આવ્યા અને પોતાને શું ભાવે તેની વાત કરવાની હતી. બધાં બાળકો તેમના કુટુંબનાં અને ઘરનાં ફોટા લાવ્યા હતા. દરેકે પોતાના ઘર વિષે વાત કરી. ભૂખેનનાં જુથનો પહેલો જ વારો હતો.

ભૂપેને પોતાનો પરિચય આપ્યો અને કહ્યું :

હું અસમના મોલન ગામથી આવ્યો છું. અમારે વરસાદ હોય છે. તેથી અમારા ઘર મેદાનમાં દ ઊંચા બાંધવામાં આવે છે. તે મજબૂત વાંસના બનાવવામાં આવે છે. અમારા ઘરના અંદરન લાકડાંનાં બનેલા હોય છે. ઘરમાં આવવા મા દાદર બનાવેલા હોય છે. રાત્રે દાદર લઈ લેવ

❑ વાંસ કે લાકડાંના ઘરમાં રહેનારને શું ધ્યાન રાખવું પડે ?

- ✓ વધારે વરસાદ કે વાવાઝોડું અને તોફાનના સમયે ઘર પડી જવાનો કે છાપરા ઊડી જવાનો ભય રહે છે.
- ✓ વધારે વરસાદ હોય ત્યારે ઘરની ચારે તરફ પાણી ભરાય છે અને ઘરથી નીચે ઉતરી ન શકાય આવા સમયે ઘરમાં અનાજ અને ખોરાક નો પૂરતા પ્રમાણમાં સંગ્રહ કરવો જોઈએ.
- ✓ લાંબા સમયે આ પ્રકારના ઘરના લાકડા સડી જવાનો ભય રહે છે.
- ✓ લાકડાના ઘરમાં રસોઈ કરતી વખતે ખૂબ ધ્યાન રાખવું પડે નહિતો ઘરમાં

આગ પણ લાગી શકે

❑ ભૂપેન જ્યાં રહે છે, ત્યાં ઘર કેમ વાંસના થાંભલા પર બનાવાય છે ?

- ✓ ભૂપેન આસામ રાજ્યમાં રહે છે. અહીં વરસાદ ખૂબ વધારે પડે છે. આ વરસાદનું પાણી ઘરમાં ના આવી શકે એટલા માટે ઘર જમીનથી ઊંચા બનાવવામાં આવે છે

❑ ભૂપેનના ગામનાં ઘરનાં છાપરા કેવા હોય છે ? તે કેમ એવાં બનાવવામાં આવે છે?

✓ આસામ માં ખૂબ વધાર વરસાદ પડે છે. આ વરસાદનું પાણી ઘરના છાપરા પર ભેગું ન થાય અને નીચે વહી જાય એટલા માટે ઘરના છાપરા ઢોળાવ વાળા બનાવવા માં આવે છે.

❑ આ ઘરમાં પ્રવેશ કરવા શું કરવું પડતું હશે ?

✓ આસામ નો ઘર ખૂબ ઊંચાઈ પર બનાવવામાં આવતા હોવાથી ઘરમાં પ્રવેશ કરવા માટે સીડી નો ઉપયોગ કરવો પડે.

❑ ભૂપેનના ઘરમાં સત્રે દાદર કેમ લઈ લેવામાં આવતો હશે ?

✓ શરિના સમયે કોઈ જીવજંતુ કે પ્રાણી ઘરમાં દાખલ ન થાય એટલા માટે દાદર અથવા સીડી લઈ લેવામાં આવતી હશે.

❑ પથ્થરનાં ઘર બનાવવામાં શું અગવડતા પડે છે ?

✓ આસામમાં ખુબજ વધારે વરસાદ પડે છે. વધારે વરસાદ પડવાથી પાણી ભરાય જતું હોય છે. જો પથ્થરના ઘર બનાવીએ તો તેને લાકડાના ઘરની જેમ ઊંચાઈ પર ના બનાવી શકાઈ અને પાણી ઘરમાં દાખલ થઈ જાય. આસામ માં પથ્થરના ઘર બનાવતા આ પ્રકારની મુશ્કેલી સર્જાય.

હવે ચમેલીનો વારો આવ્યો. તેણીએ કહ્યું :

લીથી આવું છું. આ પર્વતીય પ્રદેશ છે.
યાં ખૂબ જ વરસાદ પડે અને બરફ પણ
જ્યારે ખૂબ જ ઠંડી હોય ત્યારે અમને
તડકામાં બેસવું ખૂબ ગમે. અમારા ઘર
રો અથવા લાકડાના બનેલા હોય છે.

□ ચમેલીનું ઘર કયા વિસ્તારમાં છે ?

✓ ચમેલીનું ઘર મનાલીના પર્વતીય પ્રદેશમાં આવેલું છે.

□ ચમેલી અને ભૂપેનને ઘરનાં છાપરામાં શું સમાનતા છે ?

✓ બંનેના ઘર પહાડી વિસ્તારમાં આવેલા છે અને અહીં વરસાદ તથા બરફ ખૂબ પડે છે. તેથી અહીંના છાપરા ઢોળાવ વાળા રાખવામાં આવે છે આ તેમના બંનેના ઘરની સમાનતા છે.

□ આ વિસ્તારમાં છાપરા કેવી રીતે ઉપયોગી છે ?

✓ પહાડી વિસ્તારમાં વરસાદ અને બરફ ખૂબ પડે છે. અહીંના ઘરના છાપરા ઢાળવાળા રાખવામાં આવ્યા હોવાથી વરસાદ તથા બરફ છત પર જમા થવાને બદલે ઝડપથી નીચે વહી જાય છે.

□ પાકા મકાનમાં રહેવાથી કયા-કયા લાભ થાય છે ?

- ✓ પાકું મકાન આપણને ઠંડી, ગરમી અને વરસાદ સામે રક્ષણ આપે છે.
- ✓ પાકા મકાનમાં આપણને ચોરી-લૂટફાટની બીક રહેતી નથી.
- ✓ પાકું મકાન આપણને જીવજંતુઓ થી રક્ષણ પૂરું પડે છે.
- ✓ પાકું મકાન વાવાઝોડા અને તોફાન સામે રક્ષણ આપે છે.
- ✓ પાકા મકાનમાં તમામ સુવિધાઓ હોવાથી આપનું જીવન સરળ બને છે.

મિત્તાલી અને અનુજે કહ્યું :

મિત્તાલી અને અનુજ રાજકોટથી આવ્યા છે. તેઓએ દરેકને
રાજકોટનાં ચિત્રો બતાવ્યા. એક ચિત્રમાં ઊંચી બિલ્ડિંગ જોઈ, ભૂપેને કહ્યું :
“ ઓહ ! કેટલા ઊંચા મકાન, તમે લોકો કેવી રીતે ચડો છો ?”

□ આ મકાનો જુઓ અને શોધો કે તમારા વિસ્તારનાં મકાનો જેવાં મકાનો છે ?

✓ હા, અમારા વિસ્તારમાં રાજકોટ શહેરમાં જોવા મળતા મકાનો જેવા જ છે. અમારા શહેરમાં પણ સાદા મકાનો, ઝૂપડી, બહુમાળી મકાનો અને પાકા મકાનો જોવા મળે છે.

□ બહુમાળી મકાનોમાં ઉપર જવા માટે શું વ્યવસ્થા હશે ?

✓ બહુમાળી મકાનો માં ઉપર જવા માટે દાદર અને લિફ્ટની વ્યવસ્થા હોય છે. આ લિફ્ટ દ્વારા આપણે ખૂબ ઝડપથી અને આસાનીથી ઉપરના માળસુધી પહોંચી શકીએ છીએ. કેટલાક શોપિંગ મોલમાં તો ચાલતા દાદર જેવી વ્યવસ્થા પણ હોય છે.

નવી દિલ્લી એ ભારતનું પાટનગર છે. નગરો અને ગામડાઓમાંથી લોકો દિલ્લી જેવાં મોટાં શહેરોમાં કામની શોધમાં આવે છે. આ લોકો શહેરમાં સ્થાયી થાય છે. અહીંયાં ઘણાં લોકો ખૂબ જ ઓછી જગ્યામાં રહે છે. ઘણા લોકો પાસે મકાન જ હોતાં નથી. તેઓ ઝૂંપડપટ્ટીમાં રહે છે. કેટલાંકની પાસે ઘર પણ હોતું નથી. આવા માણસોને જ્યાં જગ્યા મળે ત્યાં સૂઈ જાય - રોડ પર, ફૂટપાથ પર, સ્ટેશન પર...

કાશીરામે બધાને કહ્યું :

હું રાજસ્થાનથી આવું છું. અમને
ખુબજ ઓછો વરસાદ પડે છે.
હોય છે. અમે માટીના મકાનમાં
ઘરની દીવાલો ખુબજ જાડી
કાંટાવાળા ઘાસનાં બનેલાં હોય છે.

LOCATION OF RAJASTHAN
IN INDIA

ARABIAN SEA

BAY OF BENGAL

Map not to Scale

યર્થા :

❑ માટીના મકાનમાં રહેનારે શું-શું ધ્યાન રાખવું પડે ?

- ✓ માટીના બનેલા મકાનની દીવાલો પણ માટીથી બનેલી હોય છે એટલા માટે આવી દીવાલો ને સમયાંતરે ત્રીપણ કરતાં રહેવું પડે છે.
- ✓ વધારે વરસાદના સમયે માટીના ઘરને નુકશાન થઈ શકે છે.
- ✓ પૂર અને વાવાઝોડા દરમિયાન માટીના મકાનો પડી પણ શકે છે.
- ✓ માટીના મકાનમાં જીવજંતુઓ નો ડર રહે છે.
- ✓ માટીના બનેલા મકાનો કાચા હોવાથી ચોરી અને લૂટફાટનો ડર પણ રહે છે.

તેવી જ રીતે, બધાં જૂથોએ પોતાના ઘર-મકાનો વિષે કહ્યું. પરિચય પછી સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ ચાલુ થયો. બાળકોએ જુદા-જુદા નૃત્યો રજૂ કર્યા. તેઓએ પોતાની ભાષામાં લોકગીતો રજૂ કર્યા. દરેકને બદામ અને ઈલાયચી સાથે કશ્મીરનું પીણું ‘કાહવા’ અપાયું. અમે ખૂબજ મજા માણી.

રાજ્ય	ભાષા	નૃત્ય
ગુજરાત	ગુજરાતી	ગરબા
પંજાબ	પંજાબી	ભાંગડા
મહારાષ્ટ્ર	મરાઠી	લાવણી
તામિલનાડું	તામિલ	ભરતનાટ્યમ
રાજસ્થાન	મારવાડી	ધૂમ્મર
કશ્મીર	કશ્મીરી	રોક
કેરલ	મલયાલમ	કથકલી

સાંજે અમે દાલસરોવર ગયાં. અમે નાવડીમાં બનાવેલું ઘર (હાઉસબોટ)
જોયું. અમે શિકારામાં બેઠાં અને તેને પાણીમાં ચલાવવા કેટલાક બાળકોએ હલેસા માર્યા.
અમે વાદળો, પર્વતો વચ્ચે ચાર ચિનાર જોયાં

□ હાઉસબોટ બીજાં મકાનોથી કેવી રીતે અલગ છે.

✓ બીજા મકાનો એક જગ્યાએ સ્થિર રહે છે પરંતુ હાઉસ બોટ એક એવું ઘર છે જે પાણીમાં તરતુ હોય છે અને એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ ફરતું રહે છે.

□ શું તમને એવાં ઘરમાં રહેવું ગમે ? કેમ ?

✓ હા, મને આ પ્રકારના ઘરમાં રહેવું ખુબજ ગમે કારણકે હાઉસબોટમાં સવારી કરતાં કરતાં માછલી, પાણી, વૃક્ષો, પહાડ વગેરે જોવાની ખુબજ મજા આવે. હાઉસબોટમાં બેસી સરોવરની સહેલગાહ કરવાનો આનંદજ કઈંક અનેરો હોય છે.

બરફનું ઘર (ઇગલુ)

ઝૂપડી

તબુ

ભૂગો

હાઉસ બોટ

બહુમાળી મકાન

❖ તમારું ઘર જે વસ્તુથી બનેલું હોય તેના પર ✓ કરો.

ઘાસ

છાણ

લાકડું

સિમેન્ટ

કેનવાસ

લોખંડ

ખરું

ખરું

ખરું

પ્લાસ્ટિક

ચૂનાના પથ્થર

વાંસ

ઈંટો

કાચ

પથ્થર

ખરું

ખરું

ખરું

ખરું

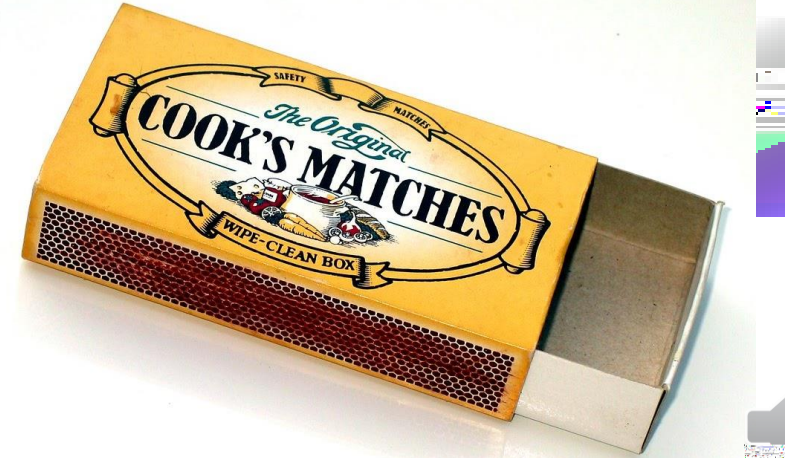

- ❑ તમારા પાડોશમાં ઘરો જુઓ . તે શાના બનેલા છે ? યાદી બનાવો.
- ✓ અમારા પડોશમાં આવેલા ઘર રેતી, સિમેન્ટ, લોખંડ, લાકડું, ઈંટ, કાચ, પથ્થર વગેરેના બનેલા છે.
- ❑ ઘર બનાવવા વપરાતી વસ્તુઓના નમૂનાનો સંગ્રહ કરો.

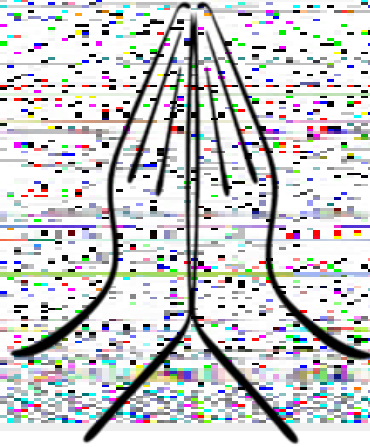

ચાલો, ઈંટ બનાવીએ :

- માટી એકઠી કરો.
- તેમાં પાણી ઉમેરી માટી ગૂંદો.
- ખાલી દિવાસળીની પેટી ભરો અને દબાવો.
- સુકાય ત્યાર બાદ કાઢી લો.
- તમારી નાની ઈંટ તૈયાર છે.
- તમારી બનાવેલી ઈંટોને રંગ કરો.
- તેમના પર તમારું નામ લખો.
- બધી ઈંટો રંગીન ઘર બનાવવા ઉપયોગમાં લો.
- આ ઘરના છાપરાને સજાવો.

THANKS

FOR WATCHING

